

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשל"ח

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², וידוע המאמר של בעל ההילולא (שהוציא לראשונה ליום ההילולא שלו)³, שמביא מאמר השהש"ר⁴, לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה⁵, ואח"כ הנה ע"י שבעה ענינים בלתי רצויים (שנימנו שם) נתעלה ונסתלקה השכינה מארץ לרקיעים, עד לרקיע השביעי, ואח"כ עמדו צדיקים (החל מאברהם, אחד הי' אברהם⁶) וע"י מעשיהם הטובים הורידו את השכינה למטה, אברהם הוריד את השכינה מרקיע השביעי לששי, וכן הצדיקים שלאחריו, ועד שמשה רבינו, שהי' השביעי, וכל השביעין חביבין⁷, הוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ, כמ"ש⁸ וירד הוי' על הר סיני, במתן תורה, ולאחרי כן, כדי שיהי' גם הענין דשכינה בתחתונים, בכל העולם כולו, נעשה הענין דושכנתי בתוכם⁹ ע"י עשיית המשכן, שמשם אורה יוצאה לכל העולם¹⁰.

והנה עיקר ענינו של המשכן הוא כמ"ש¹¹ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, היינו, שמעצי שטים עשו קרשים, ומהקרשים עשו את המשכן, ושם נעשה ושכנתי בתוכם. ומבאר בארוכה במאמר פרטי הדברים, שענין זה מרומז גם בהשם [כתורת הבעש"ט¹² ששמו אשר יקראו לו בלשון הקודש מורה על עצם הדבר, וכמבואר גם באור תורה להרב המגיד¹³ על הפסוק¹⁴ כל אשר יקרא לו האדם נפש חי' הוא שמו, ששמו הוא הנפש חי' שלו], הן בשם קרש, והן בשם (עצי) שטים שמהם נעשה הקרש. והענין בזה, דכיון ששבעה הענינים הבלתי רצויים היו ענין

<p>(6) יחזקאל לג, כד. (7) ויקרא רבה פכ"ט, יא. (8) יתרו יט, כ. (9) תרומה כה, ח. (10) ראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. (11) תרומה כו, טו. (12) תניא שעהיזה"א פ"א. (13) סימן יד. (14) בראשית ב, יט.</p>	<p>(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השמיני* מד"ה באתי לגני הישי"ת. (2) שה"ש ה, א. (3) ד"ה באתי לגני הישי"ת. (4) עה"פ (שהש"ר פ"ה, א). (5) ראה גם ב"ר פי"ט, ז. במדב"ר פי"ג, ב. (*) הפרק השייך לשנה זו — ראה תו"מ — סה"מ באתי לגני ע"י vi. וש"נ.</p>
--	--

של שטות דלעו"ז, שטות של העולם, כמארז"ל¹⁵ אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, לכן צריך להיות שטות דקדושה, אהני' לי' שטותי' לסבא¹⁶, וזהו ענין עצי שטים, שטים מלשון שטות, שטות דקדושה, שמבטל את השטות דלעו"ז. וכמו"כ בנוגע לשקר העולם, שעושים משקר — קרש (שהרי שקר וקרש הם אותם אותיות, אלא בצירוף אחר), והיינו, שמהפכים את השקר, אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא¹⁷, ועושים ממנו קרש(ים), ומהקרשים עושים את המשכן, ועי"ז — וישכנו¹⁸ לעד עלי' (בארץ), היינו, שבעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו (עד כדי כך, ששייך שם ענין השטות דלעו"ז), תהי' השראת השכינה באופן של משכן (וישכנו), ואח"כ באופן של מקדש (משכן איקרי מקדש¹⁹), ועד לבית המקדש הנצחי²⁰ (לעד), מקדש אדני' כוננו ידיך²¹.

ב) וממשיך לבאר בפרק ח בנוגע לפרטי האותיות שבתיבת שקר (שצריכים להפכו ולעשותו קרש למשכן), שעיקרה הם האותיות ר' ק', שרומז למ"ש²² והבור ריק (ר' ק') אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו²³. ומה שיש בה גם אות ש', הנה "זהו שא' בזהר²⁴ ונטלין אות שי"ן, שהוא מה שלוקחין הארה דהארה מהארת החיות דקדושה, וזהו הקיום שלהם", והיינו, שהלעו"ז אין לה קיום ומציאות בפני עצמה, ורק בגלל שיש בה איזה כוונה, שעל ידה יהי' הענין ד(אתכפיא ו)אתהפכא חשוכא, הנה כוונה זו נעשית החיות והמציאות של החושך. וזהו גם מה שהאותיות ר' ק' צריכים שתהי' אות ש' עמהם, אבל עיקר ענין הלעו"ז (שקר) הם האותיות ר' ק'.

ומבאר במאמר השייכות של האותיות ר' ק', דהנה, את זה לעומת זה עשה האלקים²⁵, ובנדו"ד, "הנה בקדושה נעשה מאות ד' ה', ובסט"א נעשה מר' ק'. דק' ה"ה דומה בתמונתו לאות ה', אלא שבאות ה' הרגלים הם בשוה, ובאות ק' הרגל השמאלי הוא יורד למטה". וממשיך לבאר, "דהנה הג' קיין דאות ה' הם ג' לבושי הנפש מחשבה

21) פרשתנו (בשלח) טו, יז. ראה פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א — ד"ה אי נמי. תוס' שבועות טו, ב — ד"ה אין. 22) וישב לז, כד. 23) שבת כב, א. פרש"י עה"פ. 24) ח"א ב, ב. 25) קהלת ז, יד.

15) סוטה ג, א. 16) כתובות יז, א. 17) ראה זח"א ד, א. 18) תהלים לז, כט. 19) עירובין ב, א. 20) ראה זח"ג רכא, א.

דיבור ומעשה (כמבואר בארוכה בלקו"ת בדרושי פרשת בלק²⁶), ולכן קנה השמאלי הוא נפסק מהשני קוין, להורות שהמעשה הוא נפסק מדיבור ומחשבה²⁷, והיינו, ששני הקוין שמלמעלה ומימין הם מחוברים זב"ז, בדוגמת דיבור ומחשבה שהם מחוברים זמ"ז, והיינו, שהדיבור רק יוצא לחוץ, אבל לא נעשה נפרד²⁷, משא"כ מעשה, שנרמז בקו שמצד השמאל שמורה על הצמצום, שהרי כדי שתהי' הירידה למעשה הרי זה ע"י שהאדם מצמצם את הכחות שלו שלא יהיו כפי שהם בריבוי במחשבה, ואפילו לא כפי שבאים בצמצום כדיבור, אלא בצמצום גדול יותר כו', ועד שהמעשה יכול להיות דבר נפרד, וכפי שרואים שע"י כח העשי' יכול האדם לזרוק את האבן מלמטה למעלה, וכמבואר בכ"מ²⁸ שזהו ע"י שכח המעשה שלו נפרד ממנו, ומתלבש בהאבן להגביהו היפך טבעו, שיעלה מלמטה למעלה. ועפ"ז מובן החילוק שבין אות ה' לאות ק', ש"אות ה' שבקדושה הוא כאשר ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה ממולאים מאור התורה, החכמה והמדות וכו'", "ואות ק' הם המחדו"מ דלעו"ז, ונעשה מאות ר', דאות ר' הוא מחו"ד דלעו"ז כו' הנה נעשה ע"י קנה הק' שהוא המעשה, והיינו שנופל במעשה לא טוב ר"ל, וזהו קנה הק' שיורד למטה, והוא שע"י מעשה לא טוב ה"ה יורד למטה מטה".

ג) והענין בזה, דהנה נתבאר בפרקים שלפנ"ז²⁹ שהחילוק שבין אות ד' (שממנה נעשה ה') לאות ר' (שממנה נעשה ק') מתבטא בנקודת היו"ד שמאחורי הד', שעל ידו נעשה מר' ד', והיינו, שתמורת אל אחר³⁰ נעשה הוי' אחד³¹. ועד"ז בישראל, שדומין לבוראן³², שיש אצלם נקודת היהדות, שאפילו בהיותה בבחי' אחוריים (יו"ד מאחוריו), ועד שלכאורה אין זה ניכר במחשבה דיבור ומעשה שלו, מ"מ, כיון שיש בו נפש השנית בישראל שהיא חלק אלקה ממעל ממש³³, הנה סוכ"ס ה"ה פועלת פעולתה, ובל ידח ממנו נדח³⁴, ועד שאפילו קודם שבא למעמד ומצב שדורש מס"נ, שאז הנה אפילו קל שבקלים מוסר נפשו על קידוש

(26) בתחילתו.

(27) המשך תערוב"ב ח"א ס"ע תקלג ואילך. סה"מ פר"ת ס"ע קמא ואילך. וראה גם לקר"ש חל"ט ע' 109 ואילך.

(28) ראה סה"מ תרס"א ס"ע קסז ואילך. עת"ר ס"ע לא ואילך. תרצ"ב ע' עב ואילך. תרח"ץ ע' מא ואילך.

(29) פרק ו.

(30) תשא לד, יד. ויק"ר פי"ט, ב.

(31) ואתחנן ו, ד. ויק"ר שם.

(32) ראה ב"ר פס"ז, ח. במדב"ר פ"י, ה. רות רבה פ"ד, ג.

(33) תניא רפ"ב.

(34) ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה תניא ספ"ט. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

שמו ית' (כמבואר בתניא³⁵), רוצה הוא לעשות כל המצוות כו' (כפס"ד הרמב"ם³⁶), ולכן אינו בבחי' ר', אלא בבחי' ד'. ובפרטיות יותר, הנה היו"ד שמאחורי הד' קאי על בחי' חכמה, וכן על בחי' היסוד שעל ידו הוא היחוד דחו"ג ומלכות (כמשנ"ת בפרק שלפנ"ד³⁷), והיינו, לפי שיסוד כולל את כל המדות שלמעלה ממנו, ועל ידו נמשך גם לבחי' המלכות, שנקראת כנסת ישראל, ע"ש שכונסת את כל הספירות כולם³⁸. אמנם, גם כאשר ישנו הד' (ע"י נקודת היו"ד שמאחוריו), שהו"ע המחשבה והדיבור דקדושה, אין זה עדיין תכלית השלימות, אלא צריך לעשות מד' ה' (ע"י הוספת קו השמאלי), שיומשך גם בענין המעשה. וכמבואר בהדרושים בענין הדר, שלא מספיק האות ד' שנעשית מהאות ר' (דר), אלא צריך לעשות מד' ה', ועי"ז נעשה הדר, שמורה על תכלית השלימות. וכל זה הוא באות ה' (שנעשה מד', שיש לו יו"ד מאחוריו), שהרגל השמאלי דאות ה', שרומז על ענין המעשה, הוא באותה שורה ובאותם ממדים כמו ב' הקוין דמחשבה ודיבור. משא"כ באות ק', הנה כיון שנעשית מר', שאין בו יו"ד אפילו לא מאחוריו, היינו, שהמחשבה והדיבור (ב' הקוין דאות ר') אינם כדבעי, אזי ההמשכה לענין המעשה היא בצורה של אות ק' (כמבואר בשער היחוד והאמונה³⁹ שכל אות היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה כו'), שהרגל השמאלי אינו מסתיים כדרך כל האותיות, אלא נמשך למטה מן השורה, שמורה על ההמשכה דלעו"ז, למטה מהקדושה⁴⁰, וענינו באדם הוא המעשה דלעו"ז, המעשה אשר לא יעשה⁴⁰.

ד) **וע"פ** כהנ"ל מובן גודל ענין המעשה, ובלשון המשנה⁴¹ המעשה הוא העיקר, שזוהי הנקודה שמבוארת בארוכה בסעיף זה, שלכן, כל זמן שיש רק ענין המחשבה והדיבור (ר'), אבל עדיין לא נעשה אות ק', שרגל השמאלי נמשך למטה כו', הנה עדיין אינו "יורד למטה מטה". ועד"ז בקדושה, שלא מספיק ענין המחשבה והדיבור כדבעי, שהו"ע אות ד', שיש בו יו"ד מאחוריו, אלא תכלית השלימות היא לעשות מד' ה'. וכמובא במאמר "דאיתא בכתבי האריז"ל⁴² דצדקה הוא צדק ה', שמאות ד' נעשה

(35) פי"ח-יט.

(36) הל' גירושין ספ"ב.

(37) פרק ז.

(38) ראה פרדס שער כג (שער ערכי

(39) פי"א. פי"ב בהגהה.

(40) ראה אוה"ת תרומה ע' א'תקיד ואילך.

סה"מ תרצ"א ע' קצ.

(41) אבות פ"א מי"ז.

(42) טעמי מצות פ' ראה. שער המצות וס'

הלקוטים שם. ובכ"מ. וראה מאו"א מע' צדק.

הכינויים) פ"כ. תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת

שה"ש לח, ב.

אות ה', ויש להוסיף בזה, שבין הד' והה' יש אות ק', והיינו, שהד' והה' מקיפים את האות ק', ופועלים להיות אתהפכא חשוכא לנהורא.

ה) **וזהו** גם משנ"ת בארוכה בתורת הבעש"ט שהובאה בכתר שם טוב⁴³ על הפסוק⁴⁴ גבורי כח עושי דברו, פי', שצריך האדם להיות במדריגה זו שהדיבור יהי' לו עשי', ר"ל כשהוא בא אל הדיבור צריך לו לילך דרך ז' מדריגות, כי תחילה צ"ל בכינה וכו' (ומונה את כל פרטי המדות) ואח"כ בא דרך הפה, והוא מלכות⁴⁵, והוא מדריגה התחתונה [וכמו למעלה, שכדי שתהי' מציאות הדיבור, בדבר הוי' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם⁴⁶, שבזה נכלל כל סדר ההשתלשלות, צ"ל ההמשכה מכל הספירות, ספירת הבינה וששה הספירות שלאח"ז], וצריך אדם להיות במדריגה זו שיהי' דיבור נחשב לו למעשה.

ועד"ז ובתוספת ביאור באור תורה להרב המגיד⁴⁷ על הפסוק⁴⁸ ושמרתם את חוקותי גו' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, כי הכלל הוא בכל המצות מעשיות, ד"מ ציצית, כשהם חוטיין, אין בהם חיות, ר"ל הקדושה העליונה, רק ענין המצוה, שכשהוא עושה, הוא מקשר כל המדריגות עד העשי', דהיינו המחשבה והדיבור והעובדא מתקשרים זה עם זה כו', וזהו אשר יעשה אותם (בעשי', אזי) וחי בהם, ר"ל (המשכת) החיות העליונות בהם. והיינו, שיש מציאות המצוה (ועאכו"כ מציאות העולם), כמו חוטי הציצית, כפי שהם מצד עצמם, ויש גם ענין רצון (רעותא) ומחשבת האדם, שהו"ע כוונת המצוה, וכן ענין הדיבור, ברכת המצוה, אבל כדי שיהי' ענין החיות, וחי בהם, שהו"ע ההמשכה מז"א למלכות⁴⁹, הרי זה דוקא ע"י עשיית האדם (אשר יעשה אותם האדם), שאז נעשים חוטי הציצית בשלימותם, ומקיימים תפקידם, ואז גם המחשבה והכוונה דמצות ציצית וברכת מצות ציצית הם בשלימות.

וזהו גם מה שמבאר אדמו"ר הזקן בארוכה בתניא⁵⁰ פסק ההלכה הערוכה בתלמוד ופוסקים דהרהור לאו כדבור דמי⁵¹, ואם קרא ק"ש במחשבתו ובלבו לבד בכל כח כוונתו לא יצא ידי חובתו כו', וכן במצוות מעשיות כו'. והיינו, שגם אם כיון את כל הכוונות שבעולם, לא

(43) סימן רלד.

(44) תהלים קג, כ.

(45) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(46) תהלים לג, ו.

(47) סימן קי. וראה אוה"ת אחרי ע' ק.

(48) אחרי יח, ה.

(49) ראה אוה"ת שם.

(50) פל"ח.

(51) ברכות כ, ב. שבת קנ, א. וראה טור

או"ח סס"ב.

נעשה עדיין קיום המצוה, כי אם ע"י עשיית המצוה בפועל, כל מצוה בענינה, בעשי' שלה, דהיינו, במצוות מעשיות ה"ז ע"י העשי' כפשוטה, ובמצוות שבדיבור ע"י הדיבור, ובמצוות שבמחשבה, כמו אהבת הוי' ויראת הוי', ע"י האהבה והיראה בפועל, לאחר התבוננות שהיא רק הקדמה והכנה ל"עשיית" המצוה דאהבת ה' ויראת ה' [כמ"ש בתחילת הרמב"ם⁵², הא"ל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו כו', והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וכו', כפי שמבאר לאח"ז בארוכה], בדוגמת ההכנה לקיום מצות ציצית. ולאידך גיסא, אם היתה עשיית המצוה בפועל, הנה גם אם (מאיזה סיבה שתהי') ה'י חסר אצלו בכוונת המצוה, ועשאה כמצות אנשים מלומדה⁵³, יצא י"ח קיום המצוה. ומכל זה רואים גדול ענין המעשה.

(ו) **ויובן** ע"פ ביאור אדמו"ר האמצעי בשערי אורה⁵⁴ בענין כל הגבוה יותר נופל ונמשך למטה מטה יותר, שמביא על זה ג' משלים, ומובן שכל משל מוסיף ביאור בענין זה⁵⁵. משל הא' הוא מאבוקה, שכדי שתאיר במקום רחוק ביותר, צריכה להיות במקומה אבוקה גדולה ביותר. ואע"פ שבמקום רחוק ואפל ביותר, רחוק בכמות ורחוק באיכות, מגיע רק אור קטן וחלוש, מ"מ, הא גופא שהאור מגיע במקום רחוק כזה, מוכיח שנמשך ממקום גבוה ביותר, מאבוקה גדולה ביותר. ומשל הב', מחבית מים, שכאשר החבית מלאה לגמרי, יותר ממה שיכולה להכיל, אזי עולים המים על גדותי' ונשפכים לחוץ, הנה אע"פ שמה שנשפך לחוץ הוא רק טיפין טיפין, מ"מ, הא גופא מורה שמילוי החבית הוא בשלימות כדבעי, שלימות גדולה. ומשל הג', מענין ההולדה, ששייך רק כשנעשה גדול (שהרי קטן אינו מוליד⁵⁶, וצ"ל עכ"פ בן ט' שנים⁵⁷, שזוהי הגדלות בענין זה), הנה אף שענין ההולדה הוא מטיפה גשמית, מ"מ, הא גופא מוכיח שהמוחין שלו הם בשלימות, החל משלימות המוחין כפי שהיא אצל בן ט' שנים, ויתירה מזה, כשנעשה גדול, ועד לבן שמונה עשרה לחופה⁵⁸.

(52) הלי' יסוה"ת פ"ב ה"א-ב.
 (53) ע"פ ישעיה' כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג, ב). ובכ"מ.
 (54) נח, א ואילך. סה, א ואילך.
 (55) ראה ד"ה באתי לגני תשי"ט ס"ד (תו"מ — סה"מ באתי לגני ע' שטו ואילך).
 (56) ראה סנהדרין סח, ב ואילך.
 (57) ראה נדה לב, ב. רמב"ם הלי' אישות פ"א ה"ג. תו"א מקץ מג, א. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי פל"ד (קלג, א).
 (58) אבות פ"ה מכ"ב.

ובזה יובן גם מה שאמרו רז"ל (בסוף מסכת נזיר) גדול העונה אמן יותר מן המברך, וכפי שמבאר הצ"צ באור התורה⁵⁹ ע"פ מ"ש בכתבי האריז"ל⁶⁰ שאמן בגימטריא הוי' אדנ"י⁶¹, דהנה, כללות החילוק בין הוי' לאדנ"י הוא, שהוי' הוא למעלה מהעולם, שלכן יכול להיות הי' הוה ויהי' כאחד⁶², אע"פ שזהו היפך גדר הזמן (ומה שהוי' הוא לשון מהוה⁶³, הרי זה רק שממנו נמשך התהוות העולם, וזה גופא רק ע"י התלבשותו בשם אלקים), משא"כ שם אדנ"י, שמורה שהוא אדון כל הארץ⁶⁴, שייך לעולמות התחתונים, שדוקא שם שייך ענין האדנות, דאין מלך בלא עם⁶⁵. ולכן הנה רק שם הוי' נקרא שם העצם⁶⁶ ושם המיוחד⁶⁷, משא"כ שאר השמות, ועאכו"כ שם אדנ"י. אמנם, החיבור דהוי' ואדנ"י ביחד נעשה ע"י אמירת אמן, והיינו, שבאמירת הברכה ישנו שם הוי' (שהרי הברכה היא בשם ומלכות), אבל אין זה בוודאות שהענין דמלך העולם הוא באופן שהברכה וההשפעה תומשך גם בעולם, מלשון העלם והסתר⁶⁸, ובפרט בעולם שיש בו מקטרגים על שם הוי' (גילוי אלקות), כדאיתא בחדא"ג מהרש"א⁶⁹. אך ע"י אמירת אמן, הוי' ואדנ"י ביחד, נמשכת השפעת הברכה גם בעולם, ועד לאופן דמרכיב שלום בעולם (כהמשך דברי הגמרא לאח"ז). וזהו גם מה שמבאר אדמו"ר מהר"ש בארוכה בהמשך חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום⁷⁰, שהענין דהעונה אמן הוא כמו הענין דמטבע ארוך (ברכה ארוכה), פותח בברוך וחותרם בברוך⁷¹, שע"ז נעשה גם הברור בקליפת נוגה כו', והיינו, שנוסף על ההתכללות דהוי' ואדנ"י, שהם שמות הקדושים, מודגשת גם הפעולה

59 ראה אוה"ת בראשית כרך ג תקנב, א. תקסו, א. עקב ע' תקיח ואילך. המשך חייב אדם לברך פ"ה. פל"ד (סה"מ תרל"ח ע' צח. ע' קפד).

60 פרי עין חיים שער כוונת אמן פ"א-ד. מאו"א א, צד.

61 ראה זח"ב קצח, א. תקו"ז תי"ט (מ, א). תכ"ו (עא, ב).

62 זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהי"א פ"ז (פב, א).

63 זהר ופרדס שם. תניא שעהי"א רפ"ד.

64 ראה בר"ר פי"ז, ד. תניא שעהי"א רפ"ז.

65 בחיי וישב לח, ל. שם ר"פ בלק. כד הקמח ר"ה (ב) ד"ה ועוד (בהוצאת שאוועל — ע' שטט). תניא שעהי"א שם.

66 כסף משנה הל' ע"ד פ"ב ה"ז. פרדס שער יט (שער שם בן ד'). מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב' פכ"ח.

67 סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. וראה פרדס שם.

68 ראה לקו"ת שלח לו, ד. חוקת סה, א. שם, ד. ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' שנה. ועוד.

69 נזיר שם.

70 פי"ח. פל"ב. פל"ד (סה"מ תרל"ח ע' קל ואילך. ע' קעד ואילך. ע' קפא ואילך).

71 ראה ברכות מו, א.

בק"נ שבעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו. וכללות הענין בזה הוא בדוגמת משנת"ל בנוגע לאבוקה גדולה (ועד"ז בנוגע לחבית מלאה מים, ובנוגע לגדלות המוחין), שהעילוי שבה ניכר דוקא כאשר האור מגיע למקום רחוק ושפל, שזהו עוה"ז התחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו (בלשון התניא), ואעפ"כ מאיר בו האור, עכ"פ כפי שמלובש בגשמיות כו'.

(ז) **ועוד** זאת בנוגע למעלת ענין העשי' (עשי' גשמית וגם חומרית, בעולם העשי', עוה"ז הגשמי והחומרי), שעיי"ז נעשה "וחי בהם" (כנ"ל ס"ה), היינו, שנעשה עילוי בכל העולמות כולם ובכל סדר ההשתלשלות, כידוע המשל"ז⁷² מהגבהת כותלי בית, שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא, ואז ממילא יוגבהו גם העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל, לא הי' מגבי' התחתונים.

וזהו גם מה שמצינו בנוגע לכללות סדר ההשתלשלות, שיש כמה טעמים בזה, כדאיתא בע"ח⁷³ שזהו בכדי לגלות שלימות כחותיו (מן הכח אל הפועל), ובזהר⁷⁴ איתא שזהו בגין דישתמודעון ל', אמנם, מבואר בארוכה בהמשך תרס"ו⁷⁵ שטעמים אלו מספיקים רק בנוגע לעולם האצילות וכן בנוגע לנשמות כפי שהם בעולם האצילות כו', ולכן לא די בשלימות זו, שהרי תכלית השתלשלות העולמות אינה בשביל עולמות העליונים (כמו עולם האצילות) הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית' (כמבואר בתניא⁷⁶), ולכן צריכים להגבי' את כל סדר ההשתלשלות, מתחתיתו דוקא, מעוה"ז התחתון, שזוהי תכלית הבריאה, לפי שנתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים⁷⁷.

וענין זה פועל איש ישראל ע"י עבודתו לקונו בעולם העשי' במעשה בפועל, ובאופן של עשי' מלשון כפי⁷⁸, כמו מעשין על הצדקה⁷⁹, והיינו, שאינו עושה זאת מצד טבעו ורגילותו, אלא מפני שזהו רצון

(72) תו"א בראשית ד, א. וראה גם לקו"ת נצבים מה, א. תו"מ סה"מ כסלו ע' קצד"ה והערה 19.
 (73) שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף א.
 (74) ח"ב מב, ב.
 (75) ע' תמו. וראה שם ע' ז.
 (76) פל"ו. וראה סה"מ תרנ"ח ע' ל ואילך.
 (77) תרע"ח ע' קיב ואילך.
 (78) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תשסא ואילך. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רפט. תרל"ח ע' רנה. תרע"ח ע' קכא. ע' קכד ואילך. ע' קצב. תרצ"ט ע' 191.
 (79) מרדכי בבא בתרא ח, ב. בית יוסף לטור יו"ד סרמ"ח (ד"ה כל אדם).

הבורא [כפי שמצינו באברהם, שענינו מדת החסד, שלכן התעסק בהכנסת אורחים, שלאחרי שאכלו ושתו אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו, ואם לא רצו לברך, הי' מצער אותם (כדאיתא במדרש⁸⁰), שבוזה נראה שהתעסקותו בהכנסת אורחים אינה מצד טבעו ורגילותו, אלא מפני שזהו רצון הבורא⁸¹], שאז העשי' היא בשלימותה. והיינו לפי שהכח היותר תחתון שאין תחתון למטה הימנו בכחות האדם הוא כח העשי', וזהו המטה מטה ביותר שמגיע לגבוה גבוה ביותר, ועד למקום שלמעלה מכל קצוות, למעלה מכל מדידה והגבלה.

(ח) **וזהו** באתי לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שלאח"ז הי' הענין דחטא עה"ד, וכמבואר באגה"ק⁸² שמזה נמשך אח"כ מה שגלו ישראל (ששרשם הוא בבחי' פנים העליונים, פנימיות הקדושה) לבין האומות, גלות כפשוטו, מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו⁸³, ועד לגלות דחושך כפול ומכופל בימינו אלו, שזהו גם הענין דאות ק', כמבואר במאמר שזהו מה שארז"ל⁸⁴ ירד גבריא"ל ונעץ קנה (קנה הק') בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול (של רומי, שמורד בהקב"ה, והוא מיצר לישראל⁸⁵). אמנם, כללות ענין הגלות הוא רק בחיצוניות הדברים, אבל בפנימיות הדברים, הנה אפילו בשעת הגלות הרי זו ארצנו ואדמתנו⁸⁶, וכמו בישראל, שאפילו בשעת החטא היתה הנשמה באמנה אתו ית'⁸⁷, והיינו לפי שהחלק אלקה ממעל ממש הוא בשלימות בכל אחד מישראל, ועד שישנה ההבטחה שכל ירח ממנו נדח. ולכן הנה הירידה לאות ק' (ענין הגלות) היא באופן שמהפכים אותו ועושים ממנו קרש למשכן, ובאופן שהאות ק' נעשית תחילת התיבה, עוד לפני הר' והש'. והו"ע אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, שבא לאחרי שנעשה תחילה הענין דאתכפיא, ע"י מחשבה דיבור ומעשה האדם, ובעיקר ע"י המעשה, ועד שפועלים הענין דאתהפכא, שאז נעשה קיום היעוד את רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁸⁸, כי אפילו זדונות נעשו לו כזכיות⁸⁹, ועד לזכיות ממש, ועבודתם של ישראל היא בעלי'

(80) ב"ר פמ"ט, ד.

(81) ראה קונטרס ומעין מאמר א פ"ב.

(82) ד"ה למען דעת תר"ץ (סה"מ קונטרסים ח"א פד, א).

(83) סכ"ה (קמ, א).

(84) תפלת מוסף דיו"ט.

(85) שבת נו, ב.

(86) פרש"י שבת שם — ד"ה כרך.

(87) ראה שיחת מוצש"ק לך לך שנה זו

(תשל"ח) — לקו"ש ח"כ ע' 309.

(88) תניא ספכ"ד.

(89) זכרי' יג, ב.

(90) יומא פו, ב.

(91) סכ"ו (קמה, א).

מקודש לקודש נעלה יותר, כמבואר בארוכה באגה"ק⁹⁰, ועד שבאים לשלימות נעלית יותר מעיקר שכינה בתחתונים כפי שהי' בתחלת הבריאה — ארץ יראה ושקטה*. וכל זה נעשה ע"י פעולת כאו"א מישראל, ובפרט בענין המעשה שהוא העיקר, ובאופן של כפי' (כנ"ל ס"ז), ועי"ז כופים (מבטלים) את החושך כפול ומכופל של הגלות, ובשעתא חדא וברגעא חדא⁹² ישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין⁹³, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, והקיצו ורננו שוכני עפר⁹⁴ והוא (בעל ההילולא) בתוכם, ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובמהרה בימינו ממש.

(* תהלים עו⁹¹, ט. וראה פס"ר פכ"א (ד"ה אנכי ה"א) ויל"ש עה"פ. תו"כ עה"פ (בחוקתי כו, ד) ועץ השדה יתן פריו. — בפס"ר ויל"ש שם, דיראה מפני שנתקלה, ובירושלמי כלאים פ"א ה"ז, דנתקלה על שעברה על הציורי (ופי' הפ"מ*) דהוציאה גם אילני סרק, אף שנצטוותה "עץ פרי", וזה יתתקן לעת"ל**, כבתו"כ שם: כ"בימי אדה"ר", ועוד יותר — דאילני סרק יתהפכו לעץ פרי, בדוגמא לאתבא בתיובתא.

וראה מדרש תהלים עה"פ (תהלים שם, ג) ויהי בשלם סוכו — מתחלת ברייתו של עולם (אבל בב"ר פנ"ו, י) — שהי' לאחרי שקראו שם "שלם". ואכ"מ).

(* בתורה שלימה (עה"פ בראשית א, יא — כרך א' ע' קיח) הקשה על זה. וכנראה הכרח הפ"מ הוא מפשטות לשון הירושלמי, שמ"ד זה פליג על ר"פ דאילני סרק הוסיפה למעליותא. וכבר ציין בתו"ש לב"ר ספ"ה.
(** דבמ"ת רק ושקטה — שלא יוגרע, אבל לעת"ל יתוקן גם העבר. וראה שלי"ה (רעז, א) די ש ג' ימים: יום הבריאה, דיראה ושקטה ולעת"ל.

91) הקאפיטל תהלים דשנה זו — ראה 93) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
92) ראה זח"א קט, א. 94) ישעי' כו, יט.